

OBSAH

I. ÚVOD *Helena Březinová* ■■■ 11

II. PRAMENNÁ ZÁKLADNA *Helena Březinová – David Kohout* ■■■ 13

II.1. Prameny pro poznání historie textilní produkce / 14

II.2. Archeologické textilie / 14

II.2.1. METODOLOGIE VÝZKUMU / 16

II.2.1.1. Textilně technologický průzkum / 16

II.2.1.2. Analýzy / 18

II.2.2. ANALOGICKÉ SOUBORY STŘEDOVĚKÝCH TEXTILIÍ / 19

III. HISTORIE BÁDÁNÍ O STŘEDOVĚKÉM TEXTILNICTVÍ

Helena Březinová – Milena Bravermanová ■■■ 21

IV. NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI SOUBORU TEXTILIÍ

Michaela Selmi Wallisová ■■■ 27

IV.1. Lokalizace archeologického výzkumu / 28

IV.2. Metoda archeologického výzkumu / 30

IV.3. Popis terénní situace u vybraných sond / 31

IV.3.1. VÝZKUM NPÚ, ÚOP V PRAZE Č. 2004/04 – VODIČKOVA UL. – PŘED ČP. 683, ŠACHTA Š26 / 31

IV.3.2. VÝZKUM NPÚ, ÚOP V PRAZE Č. 2005/30, KŘÍŽOVATKA VODIČKOVY A JUNGMANNOVY UL., PPČ. 2381, ŠACHTA Š29 / 32

IV.3.3. VÝZKUM NPÚ, ÚOP V PRAZE Č. 2005/22 – ŠKOLSKÁ UL., ŠACHTA Š23 / 32

IV.4. Stručný pohled na netextilní archeologické nálezy v novoměstské „Jámě“ a provedené přírodovědné analýzy / 33

IV.5. Možnosti dalšího výzkumného směřování při zpracování archeologického výzkumu v prostoru novoměstské „Jámy“ / 39

IV.6. Interpretace nálezkové situace / 42

V. ZPŮSOB OŠETŘENÍ A TEXTILNĚ TECHNOLOGICKÝ PRŮZKUM FRAGMENTŮ *Vendulka Otavská* ■■■ 43

V.1. Výchozí stav fragmentů / 44

V.2. Ošetření fragmentů / 45

V.3. Textilně technologický průzkum a rekonstrukce vzorů / 46

V.4. Adjustace fragmentů / 47

V.5. Význam odborného ošetření archeologických textilií / 49

VI. STŘEDOVĚKÉ TEXTILNÍ TECHNOLOGIE *Helena Březinová* ■■■ 51

VI.1. Struktura a organizace textilní produkce ve 14. – 15. století / 52

VI.1.1. PROCES VÝROBY TEXTILIÍ / 52

VI.1.2. SOUKENICTVÍ / 58

VI.1.3. PLÁTENICTVÍ / 60

VI.1.4. DALŠÍ SPECIALIZOVANÁ ŘEMESLA / 60

VI.1.5. OBCHOD S TEXTILIIEMI / 61

VI.2. Soubor textilních fragmentů ze smetištních vrstev z Nového Města pražského / 63

VI.2.1. EVIDENCE TEXTILNÍCH FRAGMENTŮ	/ 65
VI.2.2. ULOŽENÍ TEXTILNÍCH FRAGMENTŮ	/ 65
VI.3. Vlněné textilie	/ 66
VI.3.1. TKANINY	/ 66
VI.3.1.1. Nitě	/ 68
VI.3.1.2. Sukna	/ 72
VI.3.1.2.1. Plátňová vazba	/ 76
VI.3.1.2.2. Odvozená plátňová vazba	/ 77
VI.3.1.2.3. Třívazná keprová vazba 2/1	/ 77
VI.3.1.2.4. Čtyřvazná keprová vazba 2/2	/ 80
VI.3.1.3. Nevalchované tkaniny	/ 82
VI.3.1.3.1. Plátňová vazba	/ 84
VI.3.1.3.2. Odvozená plátňová vazba	/ 85
VI.3.1.3.3. Třívazná keprová vazba 2/1	/ 88
VI.3.1.3.4. Čtyřvazná keprová vazba 2/2	/ 88
VI.3.1.4. Atlasová vazba	/ 88
VI.3.1.5. Pevné boční okraje	/ 91
VI.3.1.6. Spodní osnovní okraje	/ 93
VI.3.1.7. Zatkávky	/ 95
VI.3.2. TKANICE ZHOTOVENÉ NA DESTIČKÁCH	/ 96
VI.3.3. SKANÉ A ŠICÍ NITĚ	/ 108
VI.3.4. PROVENIENCE VLNĚNÝCH TEXTILIÍ	/ 109
VI.4. Hedvábné textilie <i>Milena Bravermanová – Helena Březinová</i>	/ 113
VI.4.1. STŘEDOVĚKÁ HEDVÁBNICKÁ PRODUKCE	/ 114
VI.4.2. HEDVÁBNÉ TKANINY S PLÁTNOVOU VAZBOU	/ 118
VI.4.2.1. Nevzorovaná monochromní plátňová vazba	/ 118
VI.4.2.2. Vzorovaná plátňová vazba	/ 124
VI.4.3. SLOŽITÉ VAZBY A ATLAS	/ 125
VI.4.3.1. Samitum	/ 127
VI.4.3.2. Damašek	/ 133
VI.4.3.3. Pětivazný atlas	/ 138
VI.4.4. TKANICE	/ 139
VI.4.5. KOVOVÉ NITĚ	/ 143
VI.4.6. SKANÉ A ŠICÍ NITĚ	/ 143
VI.4.7. INTERPRETACE PŮVODU HEDVÁBNÝCH TEXTILIÍ	/ 144
VI.5. Rostlinné materiály	/ 145
VI.5.1. TKANINY	/ 146
VI.5.2. ŠICÍ NITĚ	/ 148
VI.5.3. PROVAZY	/ 150
VI.6. Ostatní živočišná vlákna	/ 150
VI.6.1. PLSŤ	/ 150
VI.6.2. ZVÍŘECÍ CHLUPY	/ 153
VI.6.3. KOŇSKÉ ŽÍNĚ	/ 154
VI.7. Textilní výrobky <i>Helena Březinová – David Kohout</i>	/ 155
VI.7.1. VYUŽITÍ TEXTILIÍ	/ 155
VI.7.2. KREJČOVSKÉ PRÁCE	/ 157
VI.7.2.1. Stehy a švy	/ 158
VI.7.2.2. Úpravy okrajů tkanin	/ 163
VI.7.2.3. Knoflíkové dírky	/ 171
VI.7.2.4. Prostřihy	/ 177

- VI.7.2.5. Vrapování / 179
- VI.7.2.6. Střihové a konstrukční prvky / 184
- VI.7.2.7. Podšívky / 197

VII. STŘEDOVĚKÉ BARVÍŘSTVÍ *David Kohout* ■■■ 211

- VII.1. Barvířská produkce / 212**
 - VII.1.1. ZPŮSOBY BARVENÍ / 214
 - VII.1.2. BARVENÍ VLNY / 215
 - VII.1.2.1. Barvení za sucha / 215
 - VII.1.2.2. Barvení příze / 216
 - VII.1.2.3. Barvení sukna / 217
- VII.2. Barvy a barviva / 218**
 - VII.2.1. ČERVENÁ BARVIVA / 219
 - VII.2.1.1. Mořena barvířská / 220
 - VII.2.1.2. Brazílské dřevo / 220
 - VII.2.1.3. Šafrán / 221
 - VII.2.1.4. Světlice / 221
 - VII.2.1.5. Kamejník, pilát a henna / 222
 - VII.2.2. KARMÍNOVÁ BARVIVA / 222
 - VII.2.2.1. Šarlaty / 223
 - VII.2.2.2. Červec kermesový / 223
 - VII.2.2.3. Červec arménský a polský / 224
 - VII.2.2.4. Červec lakový / 224
 - VII.2.3. ŽLUTÁ BARVIVA / 224
 - VII.2.3.1. Rýt barvířský / 224
 - VII.2.3.2. Kručinka barvířská / 225
 - VII.2.3.3. Srpice barvířská / 225
 - VII.2.3.4. Kurkuma / 225
 - VII.2.3.5. Dřišťál a řešetlák / 225
 - VII.2.4. MODRÁ BARVIVA / 226
 - VII.2.4.1. Boryt barvířský / 227
 - VII.2.4.2. Indigovník pravý / 229
 - VII.2.4.3. Rdesno barvířské / 229
 - VII.2.5. PURPUROVÁ BARVA / 230
 - VII.2.5.1. Tyrský purpur / 231
 - VII.2.6. ČERNÁ BARVIVA / 231
 - VII.2.6.1. Duběnky, kůry a smůla / 232
 - VII.2.6.2. Ořešák / 232
 - VII.2.6.3. Škumpa, ruj a kožařka / 232
 - VII.2.7. ANORGANICKÁ MOŘIDLA / 233
 - VII.2.7.1. Kamenec, skalice a měděnka / 233
- VII.3. Současná barevnost textilních fragmentů / 234**
 - VII.3.1. KATEGORIE BAREV HEDVÁBNÝCH FRAGMENTŮ / 235
 - VII.3.1.1. Červené a karmínové hedvábí / 235
 - VII.3.1.2. Žluté hedvábí / 235
 - VII.3.1.3. Světle hnědé hedvábí / 235
 - VII.3.1.4. Hnědé hedvábí / 238
 - VII.3.2. KATEGORIE BAREV VLNĚNÝCH FRAGMENTŮ / 238
 - VII.3.2.1. Karmínová vlna / 238
 - VII.3.2.2. Červenohnědá vlna / 238

VII.3.2.3.	Tmavě červená vlna	/ 245
VII.3.2.4.	Hnědá vlna	/ 245
VII.3.2.5.	Světle hnědá vlna	/ 245
VII.3.2.6.	Tmavě hnědá vlna	/ 245
VII.3.2.7.	Šedivá vlna	/ 249
VII.3.2.8.	Černá vlna	/ 249
VII.3.3.	SOUČASNÁ BAREVNOST VLNĚNÝCH TEXTILNÍCH VÝROBKŮ	/ 249
VII.3.3.1.	Barevnost plátňové vazby	/ 249
VII.3.3.2.	Barevnost třívazných keprů	/ 249
VII.3.3.3.	Barevnost čtyřvazných keprů	/ 258
VII.3.3.4.	Různobarevné osnovní a útkové nitě	/ 258
VII.3.3.5.	Proužkované vlněné tkaniny	/ 258
VII.3.3.6.	Barevnost bočních pevných okrajů tkanin	/ 258
VII.3.3.7.	Barevnost tkanic, skaných nití a plstí	/ 264
VII.4.	Analýzy barviv kapalinovou chromatografií s hmotnostní spektrometrií	/ 264
VII.4.1.	IDENTIFIKACE BARVIV HEDVÁBNÝCH FRAGMENTŮ	/ 265
VII.4.1.1.	Karmínové a červené hedvábí	/ 265
VII.4.1.2.	Žluté hedvábí	/ 265
VII.4.1.3.	Světle hnědé hedvábí	/ 265
VII.4.1.4.	Hnědé hedvábí	/ 266
VII.4.2.	IDENTIFIKACE BARVIV U VLNĚNÝCH FRAGMENTŮ	/ 266
VII.4.2.1.	Karmínová vlna	/ 266
VII.4.2.2.	Červenohnědá vlna	/ 266
VII.4.2.3.	Tmavě červená vlna	/ 266
VII.4.2.4.	Hnědá vlna	/ 267
VII.4.2.5.	Světle hnědá vlna	/ 267
VII.4.2.6.	Tmavě hnědá vlna	/ 267
VII.4.2.7.	Šedivá vlna	/ 268
VII.4.2.8.	Černá vlna	/ 268
VII.4.3.	INTERPRETACE PŮVODNÍ BAREVNOSTI TEXTILNÍCH VÝROBKŮ	/ 268
VII.4.3.1.	Interpretace původních barviv u hedvábných fragmentů	/ 269
VII.4.3.2.	Interpretace původních barviv u vlněných fragmentů	/ 270
VIII.	ZÁVĚREČNÉ SHRNU TÍ <i>Helena Březinová – David Kohout</i>	■■■■ 287
IX.	KATALOG TEXTILIÍ <i>Helena Březinová – David Kohout</i>	■■■■ 293
X.	PRAMENY A LITERATURA	■■■■ 377
XI.	SOUPIS VYOBRAZENÍ, GRAFŮ A TABULEK	■■■■ 393
XII.	SLOVNÍK ODBORNÝCH VÝRAZŮ A ZKRATEK <i>Helena Březinová – David Kohout – Milena Bravermanová – Vendulka Otavská</i>	■■■■ 405
XIII.	REJSTŘÍK VYBRANÝCH ODBORNÝCH VÝRAZŮ A LOKALIT	■■■■ 409
XIV.	SUMMARY	■■■■ 413
XV.	O AUTORECH	■■■■ 461